

D o p i s i.

Iz Štajerskega. A) C. k. deželni šolski svet. V seji v dan 15. junija t. l. izreklo se je občinskemu odboru in krajnemu šolskemu svetu v Vordernbergu za ustanovo in vzdrževanje zavoda, v katerem dobivajo ubogi šolski otroci tople juhe, priznanje; dovolilo se je razširjenje narodne šole v Birbaumu (okr. Cmurek) in v Puch-u (okr. Weiz) ter poročilo o nadzoru vanji dež. meščanske šole v Hartbergu vzelo na znanje. — Na nár. šole so se imenovali za nadučitelje: Iv. Ferš k sv. Magdalenii v Mariboru (dozdaj učitelj na isti šoli), Fr. Gärtner v Lankovic (dozdaj učitelj tam) in Mih. Hofmacher (učitelj v Schönbergu) v Št. Peter nad Judenburgom; za učitelja: Al. Rieder v Zeltweg (dozdaj podučitelj tamkaj); za podučitelja: And. Taschler v Mürzsteg (okr. Mürzzuschlag) in Ferd. Weinhandl v Knittelfeld (dozdaj prov. tamkaj); za podučiteljico: Marija Arthaber v Št. Peter (okr. Zeleni travnik). — Nadučitelj Mih. Schellauf (v Stubenbergu, r. 1812. l.) in učitelj Jos. Obermüller (v Gradnu, r. 1809. l.) postavila sta se vsled lastne prošnje v stalni pokoj.

B) Odlikovanje. Minister za uk in bogočastje podelil je nadučitelju na protestantovski dekliški šoli v Gradci g. Fabijanu Kubin-u naslov »ravnatelja«. G. Kubin uči že 54 let na oni šoli, katero je leta 1828. z 8. učenci začel.

C) C. k. učiteljska. Na Mariborskem c. k. učiteljski je bilo na konci tega šolskega leta 122 pripravnikov: 78 Slovencev, 42 Nemcev in 2 Čeha. Razdeljeni v posamezna leta je bilo v I. razredu: 20 Slovencev, 10 Nemcev, 1 Čeh; v II. razredu: 24 Slovencev, 10 Nemcev, 1 Čeh; v III. razredu: 15 Slovencev, 9 Nemcev; v IV. razredu: 19 Slovencev, 13 Nemcev. — Zrelostni izpit je napravilo vseh 32 četrtoletnikov. Teh izpitov pa se je udeležilo tudi 6 eksternitov (Slovenci Adler, Seyfried, Živko in Nemci Bauer, Nagi, Wermuth), napravili so ga le trije, dva morata čez dva meseca ponoviti izpit iz matematike, eden pa je odstopil. — Na Graškem moškem učiteljski je bilo 178 pripravnikov. V IV. letu je bilo 40 gojenčkov, kateri so vsi zrelostni izpit napravili. Na Graškem ženskem učiteljski je bilo 84 gojenk. Zrelostni izpit so napravile vse (26) iz IV. leta in 4 privatne, 1 pa je pala. Na šoli za ženska ročna dela v Gradci je napravilo 15 gojenk izpit za meščanske in ljudske šole, 12 pa samo za ljudske šole.

D) Iz deželnega zbora. (Glej dopis: »Iz štaj. dež. zbora«.)

E) Gospodarstvene reči. Visoko c. k. ministerstvo poljedelstva je nekaj denarjev dovolilo v podporo sadjerejstvu. Centralni odbor c. k. štaj. kmetijske družbe je sklenil one denarje prepustiti drevesnicam pri ljudskih šolah, to pa s sledečimi pogoji: 1. Denarji se izročijo samo podružnicam ali občinam, katere pismeno obljubijo, drevesnico, bodi si staro, bodi si novo, vsaj pet let vzdrževati. 2. Proseče predstojništvo podružnice ali občine mora pismeno obečati: a) vzprejeti denar samo za napravo in vzdrževanje drevesnice porabiti, b) o porabljenji račun položiti, c) drevesnico napraviti dati po človeku, ki reč razumé, d) drevesnico šolski deci v podučevalno obiskovanje prepuščati, požaltnjena drevesa pa sosedskim kmetovalcem proti zmérni ceni prodajati. — Centralni odbor si pa pridržuje pravico, drevesnice po strokovnjakih pregledovati in, če zapazi, da se krivo ravna, zahtevati, da se denar vrne. Dotična predstojništva podružnic ali občin, katera nameravajo za podporo prositi, naj mogoče zmerne vsote zahtevajo, prošnje pa do konca avgusta t. l. vložijo. — Dež. šol. svet izdal je tudi navod, kako napravljati šolske vrte. (Več o tem glej dopis: »Iz štaj. dež. zbora«.)

F) Premembe pri učiteljstvu. G. Gašp. Lešnik-a, učitelja pri sv. Martinu na Pohorji pri Slov. Bistrici (r. 1840. l.), ubila je v dan 30. junija t. l. zjutraj ob 8. uri strela; g. Al. Drnjač, učitelj v Marenbergu (r. 1851. l.), umrl je v dan 13. julija t. l. Naj v miru počivata! — G. Fr. Kocbek (Marib. učit. priprav.) je postal pom. učitelj v Žalci.

G) Razpisi učiteljskih služeb. Služba podučit. na 4razr. v Slov. Bistrici, II. pl. r., do 6. avg.; služba podučit. v Radegundi (okr. Weiz), III. pl. r., do 15. avg.; 2 podučit. službi na 4razr. v Št. Petru na Ottersbachu (okr. Cmurek), IV. pl. r. in stan., do 15. avg.; služba šol. vodje na 2razr. v Birbaumu (okr. Cmurek), IV. pl. r. in stan., do 15. avg.; služba učit. na 1razr. v Puchu (okr. Weiz), III. pl. r., do 15. avg.; služba podučit. v Hohenbruggu (okr. Fehring), IV. pl. r., do 15. avg.; služba podučit. v Gössgrabnu (ekspozitura, okr. Leoben), III. pl. r. in stan., do 31. avg. (Dalje pride.)

Iz štajerskega deželnega zbora. Letošnje zasedanje našega dež. zbora se je pričelo v dan 12. junija. Ker so bile obravnave tikajoče se našega šolstva tih in tam zanimive, poročam

tu nekoliko o njih. — V drugi seji se je volil šolski odsek: Karneri, Ehmer, Hackelberg, Heilsberg, Karlon, Rechbauer, Šnidersiĉ. — V Brucku je od 20. nov. 1881. l. šola, kjer se uĉi strugarstvo, kolarstvo, mizarstvo za pohištvo in stavbine potrebe, tesarstvo, sodarstvo, pa tudi, kako se novi mlinci delajo in stari popravljajo. Šola traja po tri leta za vsakega. Tej šoli je deŹ. zbor v svoji 6. seji v dan 26. jun. naklonil za 3 uĉence 3 štipendije, vsako v znesku letnih 75 gold. — V 9. seji v dan 30. jun. je bilo posebno Źivahno za nas Slovence. Naši poslanci so se krepko drŹali. Poslanec dr. Raĉaj interpelira v daljšem z mnogimi fakti podprtem izvrstnem govoru vlado, ĉe jej je znano, da se nemški »Schulverein« v naše slovenske šole vtika, posamezne uĉitelje obdaruje, jih v izpeljavi uĉnega naĉrta moti in tako odvrĉa od pravega smotra, katerega ljudska šola doseĉi namerava, in kaj meni ona v tem sluĉaji storiti? — Vsled prošnje »štaj. uĉit. zveze«, da se drugi odstavek postave od 13. oktobra 1870. l. odpravi, ker se v njem zahteva, da se uĉiteljem, ki so svoje uĉiteljske izpite po stari šol. postavi naredili, pri pokojnini štiri sluŹbena leta za tri štejejo, je ustavoverna veĉina stavila predlog na podlogi poroĉila deŹelnega šolskega sveta, da se ta prošnja zavrŹe in le po milosti na posebno zasluŹno delovanje starejših uĉiteljev pri pokojnini ozira, ĉe to pripuŹca deŹ. blagajnica. (DeŹ. šol. svet rekel je namreĉ v svojem poroĉilu na deŹ. zbor, da se je uĉiteljem, ki so napravili sposobnostne izpite pred 1. jan. 1871. l., itak Źe kolikor mogoĉe [die namhaftesten Vortheile] dovolilo [?! Pis.]. Pa tudi iz finacijskih ozirov se tej prošnji ne more ustreĉi. Kajti postalo bi te dovolitve 466 štaj. ljudskih uĉiteljev deleŹnih, in iz tega bi se stroški štaj. uĉit. penzijskega zavoda za 1,351.938 gold. poviksali, oziroma v letnih delih od 67.830 do 7490 gold. [leta 1909.] narasli). Paĉ pa predlaga deŹ. zbor, da se po milosti naduĉitelju Iv. DoleŹal-u v Pischelsdorfu vraĉuni vsa plaĉa v pokojnino, a naduĉitelju Ant. Kostanjšek-u v Št. Ilu pa se k v pokojnino vraĉunjenim $\frac{3}{8}$ njegove plaĉe t. j. 512 gold. 50 kr., dovoli Źe ena osminka v znesku 102 gold. 50 kr. (Vzprejeto). K predlogu deŹ. zbora, da se peticija uĉit. zveze zavrŹe, oglasita se naša poslanci gg. dr. Raĉaj in prof. Źolgar. Prvi je rekel, da imajo starejši uĉitelji na glavnih šolah itak pravico do vse pokojnine, na kar se deŹ. šol. svet ni oziral, pa tudi drugi uĉitelji so se na starost oskrbljevali v prejšnji dobi. Enako je deŹ. šol. svet vsoto za pokojnino, ĉe se starejšim uĉiteljem popolna pokojnina dovoli, nastavlil previsoko; drugi pa je v daljšem govoru dokazal, da imajo uĉitelji, kateri so po stari šolski postavi naredili svoje izpite, ravno tisto pravico do popolne pokojnine, kakor uĉitelji, ki v zdanji šolski dobi delajo svoje izpite, ker imajo s temi popolnem enake dolŹnosti, zakaj bi ne imeli enakih pravic? Uĉitelji iz prejšnje dobe so imeli na marsikaterih šolah boljŹe dohodke kakor zdaj, ko je nad polovico veĉja dragina. ZbolŹsanje zdanjih uĉiteljskih plaĉ je le navidezno. Zasluge uĉiteljev odloĉuje njihovo uĉiteljevanje, ne pa izpit, ker ni degnano, da bi bili vsi uĉitelji starejŹe dobe slabi in vsi novejŹe dobe dobri. Nazadnje stavi g. Źolgar predlog, naj bi deŹ. odbor to stvar z nova temeljito pretresal z ozirom na pravico in z ozirom na sluĉajno veĉje stroške ter o tem v prihodnjem zasedanju poroĉal in z ozirom predruŹaĉeno postavo predloŹil. Za ta predlog so samo Slovenci glasovali, in zato je obveljal predlog ustavoverne »šoli in uĉiteljem edino prijazne (???)« veĉine. — V 12. seji v dan 3. julija je priŹla na vrsto specijalna finanĉna debata, katere sta se od Slovencev udeleŹevala gg. dr. DominkuŹ in Źolgar. G. DominkuŹ je nasvetoval po temeljiti razpravi o slabem obiskovanji vinorejske šole v Mariboru, naj bi deŹ. odbor preiskaval uzroke te prikazni ter po potrebi vpeljal slovenski jezik kot uĉni jezik; ali ta predlog je ostal v manjšini, dasiravno je tudi g. Šnidersiĉ za njega govoril in poudarjal, da se v tej šoli premalo pazi na praktiĉen pouk, da uĉenci dovrŹivŹi šolo ne morejo lahko dobiti sluŹbe, ker niso dela vajeni in da se dajo le kot pisaci v kaki pisarni porabiti. Kazal je pa tudi na previsoko ceno vinskih trt, ki se prodajajo v tej šoli. G. Źolgar je pa predlagal, naj bi se pouk v prostih predmetih na deŹelnih srednjih šolah vravnal tako, kakor je vravnal na drŹavnih srednjih šolah, da se nepotrebnim stroškom v okom letni in popolna enakost obojih šol doseŹe. Tudi ta predlog ni bil ustavoverni veĉini po volji. V letni proraĉun se je postavilo: za deŹ. šol. zalogo 1,026.100 gold., za uĉit. pokojninski zavod strokov 89.695 gold., dohodkov 118.080 gold., za deŹ. viŹjo realko v Gradci 40.261 gold., za deŹ. viŹjo gimnazijo v Leobnu 23.789 gold., za deŹ. spodnjo gimnazijo v Ptui 12.810 gold., za deŹ. meŹanske šole 49.147 gold., za deŹ. gluhonemo šolo 19.775 gold., za deŹ. sadjerejsko in vinorejsko šolo 18.240 gold., za deŹ. rudarsko šolo v Leobnu 6020 gold. — Najbolj burna seja je bila zadnja v dan 7. julija. Najpred je gosp. ces. namestnik odgovoril na interpelacijo dr. Raĉaj-evo zastran nemškega »Schulvereina« ter dejal, da delovanje tega druŹstva po spodnjestajerskih pokrajinah ni dalo oblastnijam nikakorsnega povoda, zavrĉati je, ker ni prestopilo doloĉenega si druŹtve-

nega delokroga. Tudi šolske oblastnike da nimajo uzroka pritoževati se zastran seznanja v njihove pravice. Kakor hitro pa se prestopijo ministerijalno potrjena pravila, storile bodo oblastnike svojo dolžnost, kot po navadi. Za tem je prišla v obravnavo prošnja nemškega »Schulvereina«, naj bi se mu iz dež. blagajne dovolila podpora v denarjih ter njegovo delovanje kot blagodejno priznalo od dež. zbora in priporočalo. Ta prošnja je prouzročila hudo nevihto. Je pa tudi toliko predrzna, da se niti Slovencem znani protivnik dr. Ehmer ni se upal v deželno mošnjo seti, ter je kot poročevalec nasvetoval: naj dež. zbor delovanje onega društva pohvali in priporoča. Zdaj je bil ogenj v strehi. Nemški ustavoverni poslanci porabijo priliko in strastno in strupeno pa tudi neumno napadajo slov. poslance zavoľo »Schulvereina«. Dr. Heilsberga je moral celó dež. poglavar opozoriti na parlamentarno dostojnost. Slovenci dr. Dominkuš, dr. Šuc in prof. Žolgar odgovarjali so mirno in dostojno. Nemški konservativci pa so molčali. Le ob konci je poslanec Karlon izjavil, da konservativci ne odobravajo delovanja nemškega »Schulvereina«. — Gledé na vse te dogodke izjavil je naš poslanec g. Miha Herman: »Razvidno je, da se v národnih vprašanjih tukaj ne moremo porazumeti. Slovenci bodo dobili tù le tedaj svoje pravice, ako v národnih rečeh ne glasujejo Nemci o Slovencih, ti pa o Nemcih ne, ampak vsak národ za-se in če se za spodnji Štajer dovoli oddelek c. k. namestnije. To bodemo morali Slovenci v prihodnje zahtevati«.

Iz Vojnika. V dan 6. julija t. l. je imelo Celjsko učit. društvo svoje šesto letošnje redno zborovanje, katerega se je udeležilo 24 udov. Ko se je zapisnik odobril, prečita g. predsednik dopis štajerske učit. zveze, v katerem direktorij društvo vabi k obilni udeležbi letošnjega zveznega zbora, da voli v to dva odposlanca (delegata) ter da izpové svoje mnenje o izdaji novega učiteljskega lista*). K zadnjemu odstavku tega dopisa poprime g. Gabršek besedo ter pravi, da naj bi naša odposlanca zajemno z drugimi spodnje-štajerskimi imeli vedno pred očmi, da zastopajo slovenske pokrajine, slovensko šolstvo. Oni naj v Gradci povedó, da se ne strinjamo z intencijami zdanje »Pädag. Zeitschrift« ter naj se začénja izdavatí nov list. Odgovorjaje na to, pravi podpisani, da je sicer prepričan, da se bodo spodnje-štajerski odposlanci vedno krepko potegovali za naše interese in pravice, a bojí se, da bode njih glas ostal »glas vpíjočega v pušcavi«. Kajti če tudi volijo vsa spodnje-štajerska učit. društva k zveznemu zborovanju same odločne národnjake (kar pa se žalibog menda ne bo zgodilo), ostanemo Slovenci vendar vedno v manjšini, in kaj pomeni biti Slovencem v manjšini z »ustavovernimi« Nemci, vidimo lahko pri vsakem zasobnem in uradnem zborovanju; naše svete národne pravice se z neko porogljivostjo in s silo v prah teptajo, da je cloveka groza in strah. Ne pričakujmo torej, da bi postal novi list nam Slovencem pravičnejši, tem več se bojim, da bo še hujši; da, če nas zdaj šibijo z bičem, bodo nas potem s škorpionji. Ne pričakujmo od Graškega nemškega učiteljstva za naše národno šolstvo ničesar, ne upajmo od njih pravice, saj nam svoje nazore o slovanski národnosti, o slov. národnem šolstvu po raznih časnikih in v raznih varijantkah glasno dovolj na Spodnje Štajersko trobijo. Predlagam torej, sl. društvo naj sklène: Odposlanca naj pri zboru učit. zveze v Gradci glasno povesta, da se naše učiteljstvo z listom, ki razširja popolnoma kriva pedagogiška načela, nikakor ne more strinjati; drugače naj pa storé nemški učitelji, kar se jim spoljubi. Ta predlog se enoglasno vzprejme. — Volitev odposlancev odloži se na konec zborovanja.

Na dnevnem redu je bilo potem nadaljavanje g. Vučnik-ovega govora »o domovinoslovju«. A g. Jarc pravi, da g. Vučnik-u danes zavoľo nekaj neodložnih opravkov ni bilo mogoče k seji priti. Da bi pa ta važna točka ne prišla z dnevnega reda, predlaga se, da naj g. Jarc nadomesti g. Vučnika. Gosp. Jarc prevzame nalogo ter nadaljuje jako spretno to, kar je g. V. zadnjič začel. Pokazal je, kako on otrokom prisvaja sledeče zemljepisne pojme: breg, obali, struga, stoječe vode, življenje v vodi, hrib, gora in nje deli, prelaz, soteska, pravljice o raznih krajih, ceste, občina, občinski odborniki, župan in njegove dolžnosti, krajni šolski svét, župnina ali fara, žandarmarija. Vse to predočil nam je na podlagi Št. Jurija, katerega načrt nam je narisal na tablo. Temu govoru sledivše debate udeležili so se posebno gg. Klopčič, Kodrman, Lopan, Rupnik, Vrečar i. dr. Gosp. Lopan pravi tudi, da naj bi se sestavilo domovinoslovje z naš okraj. V ta namen naj bi se g. okraj. šol. nadzornik poprosil, da dotične izdelke za letošnje uradno konferenco prepusti našemu društvu, da si napravi posnetek. (Vzprejeto.)

*) Primeri dopis iz Štajerskega str. 203 sub C in F!

O reformi učit. društev*); poroča v imenu dotičnega odbora g. Lopan ter pravi med drugim: Delali smo sami do zdaj, delali bomo tudi zanaprej. Gosti so po naših pravilih itak vselej »dobro dosli«, a k pristopu k društvu ne bomo po smislu učit. društva za severovzhodno Štajersko nikogar vabili. Dobili bi morda novih udov, a Bog vé iz kakšnih elementov. Naj ostane torej vse pri starem. (Vzprejeto.)

Pri volitvi dveh odposlancev k štaj. učit. zvezi, voljena sta bila enoglasno gg. Lopan in Brezovnik, a ker zadnji volitve iz raznih vzrokov vzprejeti ni hotel, voli se namesto njega tudi enoglasno g. Kodrman.

Konci so se stavili še sledeči samostojni predlogi: Gosp. Rupnik: Poslali smo lani in predlanskem naše šolske kronike sl. okraj. šol. svétu v pregled, a jih še do zdaj nismo nazaj dobili. Naše društvo naj bi okraj. šol. oblastniji poprosilo, da dobimo kronike v kratkem nazaj. Ta predlog je toliko popravljen, da naj vsak šolski vodja našemu zastopniku v okr. šol. svétu naznani, da želi imeti kronike nazaj in ta bode potem potrebno storil. (Vzprejme se.)

Gosp. Gabršek: Gledé na to, da imajo na Štajerskem def. podučitelji ravno iste izpite in ravno ista bremena kakor učitelji, a so v raznih pravicah prikračeni (ne dobivajo starostnih doklad, nimajo pri uradnih učit. skupščinah pri nekaterih točkah niti aktivne, niti pasivne volilne pravice) predlagam: Celjsko učit. društvo naj a) poprosi vis. dež. zbor, da izvede enakovrnost mej vsem iste izpite imajočim učiteljskim osebjem. b) Povabi tudi druga štaj. učit. društva, da se v isti zadevi obrnejo na vis. dež. zbor. (Vzprejeto.)

Gosp. Jarc: Pri letošnjem zasedanju našega deželnega zbora videli smo, da so se za naše učiteljske interese potegovali samo naši slovenski poslanci v družbi z nekaterimi nemškimi konservativci. Predlagam: Naše učit. društvo naj se našim vrlim slov. poslancem za njih možato potegovanje v prid učiteljstva in slovenske šole javno zahvali. (Vzprejeto.)

Gosp. Klopčič: Težavno je telovaditi z našimi slovenskimi otroci, ko nimamo ali ne poznamo dovolj slovenskih tehničnih izrazov za ta predmet. Naj bi se torej pri našem društvu kaj iz telovadbe prednašalo, posebno naj bi se določili tehnični izrazi. (Vzprejeto.) Za poročevalca o tem predmetu izvoli se podpisani.

Gosp. Lopan: Meseca septembra bo zborovalo v Ljubljani »slov. učit. društvo«. Želeli bi bilo, da bi prišlo skupaj iz vseh slovenskih pokrajin vrlih učiteljev, ki bi se pogovorili, kako naj bi to društvo v prihodnje delovalo in kako bi se že obstoječi v središču slovenskih dežel izhajajoči učit. list dal razširiti. Akoravno se bode iz našega okraja več učiteljev udeležilo tega važnega zborovanja, vendar naj bi si naše društvo še posebej izvolilo enega, ki bi ga v Ljubljani zastopal**). (Vzprejeto.) Za zastopnika društva k temu zboru voli se per acclamationem podpisani.

Tone Brezovnik.

Iz Koperskega okraja. V dan 13. p. m. imel je odbor »slov. učit. društva za Koperski okraj« svojo drugo letošnjo sejo v Kubežu sè sledečim dnevnim redom: 1) Vzprijmó in potrdijo se novi udje k društvu. 2) Razgovor o peticiji na okr. šol. svét za ustanovitev kraj. šol. svetov vsako šolo. 3) Nasvéti. — Pristopilo je že zopet k društvu 10 udov s Kranjske, Krasa in Tržaške okolice, koje je odbor z radostjo med svoje vzprijel in potrdil. Društvo se ponaša zdaj sè 145 društveniki. O peticiji, kazaje predsednik-poročevalec na š. dež. postav s 27. jul. 1875. l., koji se glasi: V krajih, v katerih je več šol, smejo se z dovolitvijo okrajnega šol. svetovalstva razdeliti v več šol. okolišč. V tem primerljaji se ustanovi za vsako okolišče posebno kraj. šol. svetovalstvo po predstojećih določbah, priporoča, da jeden odbornikov za prihodnje zborovanje izdela temeljito poročilo, v katerem naj se: 1) slika siromaštvo in životarenje zdanjih čez več šol gospodovajočih krajnih šol. svetov; 2) kaže potrebo in korist manj šol obsežnih a žilih in delavnih krajnih šolskih svetov; 3) priporoča zboru peticijo na okrajni šol. svét v smislu omenjene postave. To nalogo vzprijme predsednik. S pomnožitvijo krajnih šol. svetov zadobilo bi učiteljstvo in č. duhovščina več pravic, koje nam po postavi in naravi gredo. Za 10 šol skrbí prav po mačehno jeden krajni šol. svét; za svojo morebiti (?) naredi kaj, a za ostale pod milim nebom nič! Učitelji in duhovni zapuščenih šol se ihté, a vse zastonj — roke so nam zvezane — nimamo besede!! Takim krivicam, upati je, priteče okrajni šol. svét, zaslišavši gorke želje in mile prošnje učiteljev, na pomoč s tem, da izvede omenjeni paragraf. —

Odbor je nadalje določil deputacijo 3 udov, da gre g. prof. Juliju pl. Kleinmayr-ju kot društveniku in bivšemu učitelju 1) častitat mu k imenovanju profesorjem v Gorico; 2) zahvaliti se

*) Glej „Učit. Tov.“ str. 190.

**) Želeli bi bilo, da bi si tudi druga učit. društva po Slovenskem izvolila svojega zastopnika. Skrbimo, da „veliki čas ne bo našel malih ljudi“. — Pis.

mu za njegovo dozdjanje delovanje v društvu in 3) priporočiti se mu za nadaljno podporo. Deputacija je že izvršila svojo nalogo. Gosp. prof. Julij pl. Kleinmayr je obljubil, še nadalje v društvu ostati in tudi po moči društvo podpirati. Bog ga živi!

Iz Novomeškega okraja. K letošnjemu uradnemu zborovanju učiteljskemu v dan 18. julija zbralo se je 31 učiteljev in 5 učiteljic. Niti jednega nij manjkalo; še celó pomožne učitelje iz prav oddaljenih krajev zapazili smo med nazočimi. Ob polu 10. uri dopoldne otvori gosp. šolski nadzornik Anton Derganec v nazočnosti gosp. okrajnega glavarja J. Ekel-na zborovanje in nagovori učiteljstvo blizo tako-le: »Častita gospoda! Kdor pozná svetovno zgodovino in nepristransko sodi o državah in národih, preprical se je o neizogiblji resnici, da je prava omika, verstvo in iz njega izvirajoča pravost naj trdnejša podloga materijelnej in duševnej sreči vsake države in njenih podanikov. Zato mora biti najprva skrb vsaki državi, katera se zavéda dolžnosti napram svojim podložnikom, da jim nakloni tudi taka sredstva, po katerih jim je mogoče dospeti do željenega smotra prave sreče; odpreti jim mora vir, iz katerega zamorejo zajemati vsi stanovi svojih krepilnih moči. Ta vir pa je dobra ljudska šola, katera stojí na versko-nravnej podlogi in katero vodi značajno, vzgledno učiteljstvo. Sê zvrševanjem te imenitne naloge pooblastila je država nas. Nam, predragi, je izročena uka željna mladina, da ji bistrimo um s potrebnimi nauki in ji blazimo srce z lepimi čednostmi. Iz nje zamoremo odgojiti srečne in zveste državljane, dobre kristijane in neomahljive domoljube, ako smo svoje dolžnosti vestno spolnovali; gorje pa in prekletstvo bode sledilo našemu poslovanju, ako je bilo to zanikrno ali še celó pohujšljivo. Naloga ljudske šole je: »pripravljati mladino za prihodnje življenje«. Ljudska šola poučuje otroke v blaženih naukih sv. vere; ona odpira jim pot do prave omike, ona pa pospešuje tudi ljubezen do vladarja in domovine. Da bode pa ljudska šola ta smoter dosegla, ne sme biti samo učilnica, ampak tudi vzgojevalnica v pravem pomenu. Dobra vzgoja nij samo neusahljiv vir ljudskemu blagostanju, ona je tudi nerazrusljivi temelj vsakej državi. To nam jasno svedoči občna zgodovina. Dokler so posamezni národi vzgojevali svojo mladino na versko-nravnej podlogi, tako dolgo bili so srečni, njihova vlada bila je močna, oseba njih vladarja sveta. Ko pa se za pravo omiko nijso več zanimali, ko se je začelo pri njih verstvo v korenu majati in je naposled popolnoma izginilo, ko so smatrali srečnim življenjem gizdavost in nečimernost: slabeti jela je tudi njihova državna moč; izgubili so vladarstvo in postali sužnji drugim národom. Vzgojujmo zaradi tega mladino na versko-nravnej podlogi, da postanejo iz dečkov in deklic dobri verniki, skrbni očetje in varéne matere; v ljudstvu pa uterjujmo odkritosrčnost, domovinsko ljubav, ljubezen do presvetlega vladarja in mogočne avstrijsanske države. Ako smo reševali svojo težavno nalogo na ta način, storili smo, kar zahteva od nas Bog, država in družina. — Da pa to dosežemo, treba nam je delati skupno, sê združenimi močmi. Pred očmi naj nam bode izrek: »In necesario unitas, in dubio libertas, in omnibus caritas«. (V potrebah edinost, v dvomljivosti prostost, v vsem pa ljubezen.) Kje je potreba večje edinosti, kakor ravno v učiteljstvu! Ako smo sami med soboj nesložni, kaj bode mislil o nas svet, kaj bodo mislili o nas šolski otroci? Mnogokrat smo v svojem življenji dvomljivi, ne vedé, na katero stran bi se nagnili. V takem slučaju bodimo prosti, samostalni, vprašajmo za svét svojo vest in pamet, pa tudi skušene možé. Dvomljiva pa nam je tudi čestokrat šolska postava. Nij ga postavodajatelja, kateri bi mogel vsako postavo vsem okolnostim primerno urediti. Zato se je treba tudi pri izvrševanji šolske postave marsikaterikrat na krajevne razmere ozirati«.

Ravnajte se po vzgledu našega prvega učenika, kateri je rekel svojim učencem: »Ljubite se med soboj, kakor sem jaz vas ljubil«. Ljubite pa tudi vam v vzgojo izročene otročice, ljubite tudi svoj národ do zadnjega zdihljeja! Ako se bomo ljubili posebno med soboj, olehčevali si bomo gotovo tudi svoj težki stan in ne bomo se tolikrat pritoževali: »Quem dii odére, paedagogum fecére!« (Konec pride.)

Iz Logatskega okraja. V 19. dan meseca julija vršila se je po užé znanem dnevnem redu v Gorenjem Logatci okrajna konferenca, katere so se razven jednega pomožnega učitelja udeležili vsi učitelji in učiteljice tega okraja. Kmalu po desetaj uri je gospod nadzornik otvoril z običajnim nemškim govorom zborovanje ter mej drugim osobito poudarjal važnost pripravljavnega pouka pri prvencih. O prvej točki je poročal gosp. Žirovnik ter temeljito pretresal zapreke, katere ovirajo telesno blagostanje mladine po naših šolah. O názornem nauku poročala je gospodičina Zupan v nemškem jeziku, ter naštela mnogo, kar se nahaja po dobrih pedagogičnih knjigah. Poročevalcem tretje točke izbral si je gosp. predsednik g. g. Božiča, Dermelja, Poženela in gospodičino Krašner. Tudi ti poročevalci so nam marsikaj koristnega in mikavnega povedali ter stavili dobre nasvete, a kaj pomaga vse to, ker bode šlo itak v — koš.*)

*) V čegav koš li?

Pri poročilu bukvarnične komisije se je mej drugim tudi določilo, da naj se bukvarnica vpiše v »Slovensko« in »Glasbeno Matico«, da naj se naroči na »Zvon« in »Kres« in da naj kupi »Gregorčičeve poezije«.

Po tem poročilu povzel je zopet gospod predsednik besedo ter šestindvajsetim volilcem toplo na srce polagal, kake može naj si svojim zastopnikom izberó v okrajni šolski svet. Volili smo trikrat pa nikogar izvolili, ker pri tretji oz. volitvi sta dobila kandidata Idrjskih učiteljev in učiteljic g. g. Inglič in Božič — kateri imajo prav za prav svoj okrajni šolski svet v Idrji pri rudarski direkciji — vsak po trinajst (13!) glasov, a kandidata g. g. Benedek in Ribnikar tudi po trinajst. Ker nij slo drugače, določiti je moral žreb in sicer tako, da bode baje vsem prav. Izžrebana sta bila g. g. ravnatelj Inglič in nadučitelj Benedek, katera je zbor z »živijo« pozdravil.

Mej zborovanjem smo poslali tudi v znamenje bratovske vzajemnosti baš ta dan zborujočemu učitelstvu Litijskega okraja telegrafičen pozdrav v Litijo. — Potem smo šli k Strojariju, kjer nam je le prehitro potekel čas mej prijaznim kramljanjem, petjem in mej primernimi napitnicami. — k.

Iz Kranjskega šolskega okraja. (V 9. dan julija, poročilo o nč. konferenci.) Včeraj je bila ta, kakor je bilo v 10. listu »Tov.« omenjeno, letošnja konferenca za naš okraj, in sicer v Skofj. loki. Zborovanje pričelo se je ob 10. uri v dvorani mestne hiše. Kar dozdej pri nas ni bilo navadno, zgodilo se je včeraj; počastil je zborovanje z nazočnostjo svoje naš novi c. k. okrajni glavar blagorodni gospod Jos. Merk, in s tem očitno pokazal, da mu je in hoče biti skrb za razvitek šolstva. Razen dveh učiteljev snidili so se vsi drugi, in tudi gospice učiteljice iz vsega okraja; nazoča sta bila tudi dva č. gg. kateheta (glavnih šol, Loške nunske in Trziške). O pričetku je prvoednik, c. k. okr. šol. nadzornik gosp. Henrik Pirkner, prijazno pozdravil skupščino, častno omenil nazočnosti gosp. glavarjeve, ter tolmačil to kot veselo znamenje, ker se tudi politične oblasti zanimajo za šole, in s tem za izobraženje in omiko našega národa. Svojim namestnikom imenoval je gospod prvoednik g. Kragl-a, nadučitelja v Trziči; za perovodji pak sta bila na predlog g. Stanonika voljena gg. Bregant in Jelenec. Zatim je gospod predsednik naznanil letošnje premembe pri šolstvu našega okraja, katerih je bilo precej veliko. Dva gospoda učitelja sta stopila vsled starosti v pokoj; dva sta zapustila okraj in vzprijela druge službe; mnogo jih je na novo v učiteljske službe našega okraja vstopilo; enorazrednice v Poljanah, na Trati in v Šmartinu poleg Kranja izpremenile pa se bodo v dvorazrednice. V Dupljah ustanovila se je nova enorazredna šola. — Temu naznanilu sledilo je poročilo, v kakem stanu in v kakih razmerah je to leto najdel gospod predsednik kot c. k. okr. nadzornik šole svojega okraja. Šolska poslopja so v mnogih krajih premajhna. Z učnimi pripomočki so nekatere učilnice oskrbljene dobro, nekatere pa zelo slabo. Gospodje učitelji naj vsak po svoje delujejo na to, da se šolam omislijo. Nekatere šole pa imajo učne pripomočke, a rabijo jih premalo. Zlasti zemljevidi naj ne ležijo shranjeni po omarah, ampak poobesijo naj se po stenah učnih sob. — Obiskovanje šolsko se je v obče zboljšalo; vender je še marsikje preslabo. Izgovor, da je revščina temu kriva, ker si otroci potrebnih knjig omisliti ne morejo, je prazen; za revne otroke mora občina po postavi potrebne knjige preskrbeti. Marsikje rabijo otroke za razna dela, in jih odtegujejo šoli. To ne gre! Otroke do postavnega časa veže dolžnost, da morajo v šolo hoditi, in tej se more zadostovati. Tudi páša je prazen izgovor. Naj ženejo otroci zjutraj živino nekoliko bolj zgodaj na pašo, popoldne pa nekoliko pozneje, in izgovor bo odpadel. Ravno tako prevelika oddaljenost ne opravičuje slabega šolskega obiskovanja. Čez eno uro oddaljeni otroci so tako vsakdanjskega uka oprosteni. Skrbijo naj dalje gospodje učitelji tudi za to, da bodo učenci v ponavljavno šolo pridno hodili. (Konec pride.)

Iz Kámenika. Tukajšnja uradna učiteljska konferenca bode 9. avgusta t. l. Na dnevnem redu je mej drugim: 1. kako naj se v prid obrača četrt ure mej šolskim poukom; 2. o psiholoških prikaznih.

Iz Ljubljane. Po poročilu z Dunaja je vlada dovolila vpeljavo slovenskega učnega jezika za vse uke razen nemščine in grščine na slovenskih paralelkah spodnje gimnazije v Ljubljani in na gimnazijah v Rudolfovem in v Kranji.

— V národni tiskarni tiska se Jesenkova geografija, pri Kleinmayerji latinsko-slovenski slovar (30 pol), fizika Senekovičeva; aritmetika prof. Celestine je užé dotiskana in predložena ministerstvu. Mineralogijo spisuje prof. Erjavec. Vse te knjige bodo do sredi septembra t. l. dotiskane.

— Mestni župan p. n. gospod Peter Grasselli udeležil se je 15. pretečenega meseca sklepa šolskega leta v I. mestnej 5razrednej deški ljudski šoli po vseh razredih, ter spodbujal učence k marljivemu učenju in lepemu vedenju i. t. d. Posnemanja vredno!

— Odborova seja slovenskega učiteljskega društva bode v četrtek 3. t. m. ob 2 popoldne pri Virantu. Na dnevnem redu so zadeve občnega zbora tega društva, ki bode prvi teden prihodnjega meseca v Ljubljani.

— Odbor »središnjega društva učiteljskih zajednic v Češki« poziva na podlogi sklepa od pr. l. dež. skupščine češkega učiteljstva v Plzenj na dan 7., 8. in 9. avgusta t. l. Razpravljalo bode se vprašanje: Zakaj je učiteljstvo češko za to, da se morajo otroci vzgojevati in obučavati v materinskem jeziku — in o predlogu, kateri je bil vložen v Dunajsko gornjo zbornico meseca januarja t. l.

— VIII. občni avstrijski učiteljski zbor bode 3., 4. in 5. t. m. v Liberci (Reichenbergi) v Češki. Dnevni red temu zboru je zelo obsiren. Tedaj zborovala bodeta na Češkem zdaj dva velika učiteljska zbora — češki v Plznji, a nemško-avstrijski v Liberci s protivnimi težnjami in razpravami. Koliko bode imel uni in ta vspeha, kazala nam bode prihodnost. Želja vseh slovanskih učiteljev je gotovo, da ostvarimo edino pravo pedagogično misel, da naj se učenci v ljudski šoli vzgojajo in poučujejo v materinščini.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. V Kámeniškem okraji. Na čveterorazredni deški šoli v Kámeniku se bodo podelile sledeče učiteljske službe: Služba nadučiteljeva z letno plačo 600 gold., s 100 gold. opravilne doklade in s prostim stanovanjem oziroma z odškodovanjem za stanovanje t. j. 80 gold. stanarine. — Služba drugega učitelja z letno plačo 500 gold., služba tretjega učitelja z letno plačo 450 gold. in služba četrtega učitelja z letno plačo 400 gold. Prosnje za te službe oddajajo se tu do 20. dne septembra t. l. C. k. okrajni šolski svet v Kámeniku v dan 24. julija 1882.

V Ljubljani. Učiteljska služba na mestnih deških ljudskih šolah s 700 gold. letne plače. Prosnje pri mestnem šolskem svetu v Ljubljani do 20. avgusta.

V Postojnskem okraji. Učiteljske službe v Postojini, v Slavini, Vremu po 500 gold. letne plače; v Vipavi, na Slapu, na Ubeljskem, v Vrbovem po 450 gold. letne plače; v Košani, v Ostrožnem brdu, v Suhorji, v Vrabčah, v Planini in v Knežaku s 400 gold. letne plače, do konec julija.

V okraji Ljubljanske okolice. Na dvorazredni šoli na Brezovici, II. učiteljska služba s 400 gold., do 26. jul.; na dvorazredni ljudski šoli pri Devici Mariji v Polji, II. učit. služba s 400 gold. letne plače, za trdno, ali začasno, do 31. jul.; učit. služba na enorazrednici na Črnučah in pri sv. Jakobu na Savi, s 400 gold. letne plače in s stanovanjem; v Šent-Juriji, v Šent-Kocijanu in v Kopanji s 450 gold. letne plače in s stanovanjem; na dvorazrednici v Borovnici in Šmariji, II. učit. služba s 400 gold. letne plače; na čveterorazredni ljudski šoli na Vrhniki, III. učit. služba s 500 gold. letne plače, in IV. učit. služba s 400 gold. letne plače, vse za trdno, ali začasno, do 2. avgusta.

V Logatskem okraji. Na čveterorazredni šoli v Starem trgu, III. učit. služba s 400 gold. letne plače in s stanovanjem; na enorazrednici v Rovteh, učit. služba s 400 gold. letne plače in s stanovanjem — vse za trdno, ali začasno, do 12. avgusta.

V Radovljskem okraji. V dvorazredni šoli v Bohinjski Bistrici, II. učit. služba s 400 gold. letne plače in z začasno doklado 60 gold., do 25. avgusta.

V Litijemskem okraji. V čveterorazredni šoli v Zagorji, IV. učit. služba s 400 gold. letne plače in s stanovanjem za trdno, ali začasno, do 15. avgusta.

V Črnomeljskem okraji. Na novi enorazrednici na Radovici s 450 gold. letne plače in s stanovanjem, do 31. avgusta.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Za trdno so postavljeni: gospodičini Ernestine Zadnikar, učiteljica v Šent-Jernej, Ludovika Donati, učiteljica v Srednji vasi v Bohinji in gosp. Jakob Žebrè, učit. v Polhovem gradu. Umrle je g. Jan. Pečar, bivši učit. v Loškem potoku.

Današnjemu listu pridjan je avtografrani cenik knjig za šolska darila knjigotržnice J. Giontini-jeve v Ljubljani.